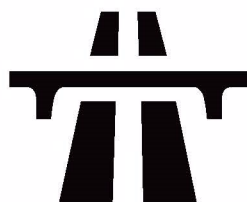
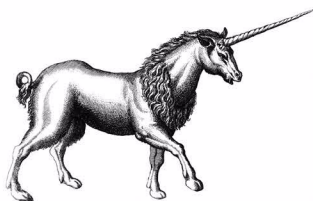
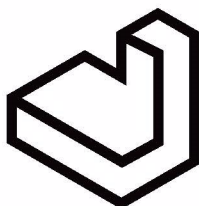

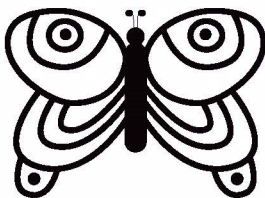
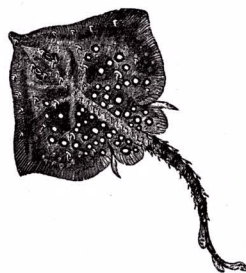
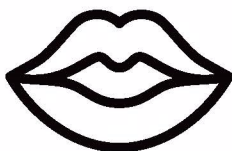
**Nieoficjalne
nazewnictwo
miejskie
Łodzi**

**Justyna
Groblińska**

Słownik

**Nieoficjalne
nazewnictwo
miejskie
Łodzi**

SŁOWNIK

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

**Nieoficjalne
nazewnictwo
miejskie
Łodzi**

SŁOWNIK

**Justyna
Groblińska**

Justyna Groblińska – Uniwersytet Łódzki, Wydział Filologiczny
Instytut Romanistyki, Zakład Italianistyki
90-236 Łódź, ul. Pomorska 171/173

RECENZENT

Adam Siwiec

REDAKTOR INICJUJĄCY

Urszula Dzieciatkowska

SKŁAD I ŁAMANIE

Munda – Maciej Torz

ZDJĘCIA

Jan Grobliński

KOREKTA TECHNICZNA

Leonora Gralka

PROJEKT OKŁADKI

Polkadot Studio Graficzne (Hanna Niemierowicz, Aleksandra Woźniak)

Publikacja bez opracowania redakcyjnego w Wydawnictwie UŁ

© Copyright by Justyna Groblińska, Łódź 2020

© Copyright for this edition by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2020

Publikacja powstała na podstawie pracy magisterskiej nagrodzonej w XX edycji konkursu Marszałka Województwa Łódzkiego na najlepsze rozprawy i prace tematycznie związane z województwem łódzkim napisanej w Zakładzie Dialektologii Polskiej i Logopedii pod kierunkiem prof. UŁ dr hab. Ireny Jaros

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

Wydanie I. W.08950.18.0.M

Ark. wyd. 4,9; ark. druk. 11,0

ISBN 978-83-8142-828-6

e-ISBN 978-83-8142-829-3

Książkę tę dedykuję
mojemu mężowi Janowi Groblińskiemu
i mojej babci Annie Orlik

Dziękuję za cenne uwagi i wszelką pomoc przy pracy nad książką
Panu Profesorowi Arturowi Gałkowskiemu, Pani Profesor Anicie Staroń,
Pani Profesor Irenie Jaros, Panu Profesorowi Adamowi Siwcowi,
mgr Katarzynie Kowalik oraz wszystkim osobom,
które zgodziły się wziąć udział w badaniu

Spis treści

1. Wstęp.....	11
2. Stan badań	15
3. Wybrane fakty z historii Łodzi.....	21
4. Zasady redakcyjne słownika	25
4.1. Wykaz skrótów bibliograficznych zastosowa- nych w słowniku.....	27
4.2. Wykaz skrótów konwencjonalnych stosowanych w słowniku.....	30
5. Słownik nieoficjalnych nazw miejskich Łodzi	33
6. Suplement do słownika – dodatkowe nieoficjalne nazwy miejskie Łodzi.....	125
6.1. Suplementarne urbanonimy	125
6.2. Urbanonimy w funkcji urbanonimów	129
6.3. Potoczne hydronimy miejskie	133
7. Klasyfikacja semantyczno-komunikacyjna nieofi- cjalnego nazewnictwa miejskiego Łodzi	137
7.1. Nazwy topograficzne	137
7.2. Nazwy kierunkowe.....	138
7.3. Nazwy lokalizujące.....	138
7.4. Nazwy kulturowe	139
7.5. Nazwy pamiątkowe.....	139
7.6. Nazwy dzierżawcze	140
7.7. Nazwy dawne	140
7.8. Nazwy metonimiczne	141

7.9. Nazwy charakterystyczne	141
7.9.1. Nazwy asocjacyjne.....	141
7.9.2. Nazwy charakteryzujące.....	142
7.10. Nazwy skrócone	142
7.10.1. Nazwy akronimiczne.....	142
7.10.2. Nazwy zredukowane.....	143
7.11. Nazwy ekspresywne	143
7.11.1. Augmentatywne.....	143
7.11.2. Deminutywne.....	144
7.11.3. Hipokorystyczne	144
7.11.4. Pejoratywne	144
7.11.5. Wulgarne	145
7.11.6. Żartobliwe	145
8. Klasyfikacja formalna nieoficjalnego nazewnictwa miejskiego Łodzi	147
8.1. Nazwy bez kreacji formalnej – przeniesione	147
8.1.1. Odapelatywne.....	147
8.1.2. Od nazw własnych	148
8.1.2.1. Od imion	148
8.1.2.2. Od nazwisk	148
8.1.2.3. Od nazw miejscowych	149
8.1.2.4. Od chrematonimów.....	149
8.2. Nazwy z kreacją formalną.....	149
8.2.1. Sufiksalne.....	149
8.2.2. Dezintegralne	150
8.2.3. Dezintegralno-sufiksalne.....	150
8.2.4. Paradymatyczne	150
8.2.5. Prefiksalne	151

8.2.6. Uniwerbizmy	151
8.2.7. Kontaminacje	151
8.2.8. Eliptyczne	151
8.2.9. Skrótowce	152
8.2.10. Złożenia	152
8.2.11. Zestawienia	152
8.2.12. Wyrażenia przyimkowe	153
9. Pokoleniowe różnice i podobieństwa w nieoficjalnym nazewnictwie miejskim Łodzi	155
10. Podsumowanie	159
11. Bibliografia	163
12. Netografia	171

1. Wstęp

Onomastyka to dział językoznawstwa zajmujący się badaniem nazw własnych. W jej zakresie wyróżnia się wiele poddziałów, np. antroponomastykę (obejmującą nazwy osobowe) i toponomastykę (badającą nazwy miejscowe), a także zoonomastykę, chrematonomastykę czy onomastykę dzieł literackich i przekładowych (Rzetelska-Feleszko 1998). Nazewnictwo miejskie, które jest przedmiotem niniejszych badań, należy do obszaru zainteresowań toponomastycznych, a dokładniej – urbanonomastycznych. Nazwy miejskie to urbanonimy, które wskazują obiekty występujące w przestrzeni miejskiej, np. ulice, place, parki, budynki (Gałkowski 2012). Zazwyczaj są to oficjalnie obowiązujące onimy, które funkcjonują w systemie administracyjnym. W tej monografii uwaga zostaje poświęcona ich nieoficjalnym odpowiednikom, które należą do potocznego rejestru językowego.

Nazewnictwo miejskie służy do opisu przestrzeni miejskiej i lokalizowania w niej ciągów komunikacyjnych, obszarów i punktów. Poprzez nazwy odzwierciedlana jest topografia danego miasta, jego cechy charakterystyczne (np. zabudowa czy struktura społeczna), a także upamiętniane są postaci, organizacje czy wydarzenia istotne dla lokalnej społeczności (zarówno te lokalne, narodowe, jak i ogólnoświatowe). Ze względu na cechy charakterystyczne danych miejsc, ich wyróżniającą się lokalizację lub szczególnie stosunek mieszkańców do poszczególnych miejsc lub obiektów miejskich, tworzone są nazwy nieoficjalne. Także w Łodzi istnieją potoczne urbanonimy, które stanowią bogate źródło wiedzy między innymi językoznawczej, historycznej, kulturowej, demograficznej i socjologicznej.

Główna część książki to słownik nieoficjalnego nazewnictwa miejskiego Łodzi, który obejmuje 350 leksemów. Materiał

badawczy został zgromadzony w 2017 roku. W celu jego pozyskania poprosiłam 181 respondentów o wypełnienie ankiety (dostępnej w wersji elektronicznej i drukowanej), w której należało wypisać znane im przykłady nieoficjalnego nazewnictwa miejskiego Łodzi wraz z oficjalnymi ekwiwalentami. Osoby biorące udział w badaniu udzielały odpowiedzi w takich kategoriach jak nazwy: ulic, placów, skrzyżowań, osiedli, dzielnic, parków, budynków, przystanków, pomników i innych elementów rzeczywistości miejskiej. Były to osoby reprezentujące trzy grupy wiekowe – osoby młode w wieku 18–35 lat (63 osoby); osoby w średnim wieku – 36–60 lat (59 osób) i osoby starsze w wieku powyżej 60 lat (59 osób). Zróżnicowanie wiekowe ankietowanych miało posłużyć zebraniu jak największej ilości nazw oraz analizie pokoleniowych różnic i podobieństw w zakresie nazewnictwa miejskiego przedstawionych w rozdziale 9. Respondenci reprezentowali trzy poziomy wykształcenia. Wykształcenie wyższe miało 37 (59% grupy wiekowej) osób młodych, 26 (44%) w średnim wieku i 29 (49%) starszych. Średnie wykształcenie zadeklarowało 23 (36,5%) najmłodszych respondentów, 32 (54%) w średnim wieku i 22 (37,5%) najstarszych. Podstawowe wykształcenie miało 3 (4,5%) młodych łodzian, 1 (2%) osoba w średniej grupie wiekowej i 5 (8,5%) w najstarszej. W kwestionariuszach 3 (5%) najstarszych mieszkańców Łodzi zabrakło odpowiedzi na to pytanie. W sumie wyższe wykształcenie miały 92 osoby (51% wszystkich ankietowanych), średnie – 77 (42,5%) i podstawowe – 9 (5%).

Oprócz słownika nieoficjalnych nazw miejskich Łodzi opracowanie obejmuje suplementarny materiał nazewniczy, na który składa się 46 onimów niewymienionych przez badanych lub będących na pograniczu urbanonimii i innych subdyscyplin toponimii. Słownikowi głównemu towarzyszą dwie klasyfikacje analizowanego materiału językowego – semantyczno-komunikacyjna i formalna. Podział i deskrypcja leksemów służyły wyciągnięciu wniosków dotyczących: najczęściej używanych typów semantyczno-komunikacyj-

nych i strukturalnych nazw, nazewnictwa charakterystycznego dla różnych pokoleń Łódzian, stosunku mieszkańców do nazw i miasta, a także wieloaspektowych zmian globalnych (językowych, kulturowych, politycznych, demograficznych itp.), które odzwierciedlają się w komunikacji językowej, a więc również w nazewnictwie.

Głównym celem badania jest analiza nieoficjalnego nazewnictwa miejskiego Łodzi znanego Łódzianom na początku XXI wieku (a dokładnie w roku 2017). Semantyczno-komunikacyjne i formalne podejście charakteryzuje najnowsze tendencje nazewnicze i pozwala porównać je z tymi zaobserwowanymi przez Łódzkich badaczy w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku (Bieńkowska, Umińska-Tytoń 2007). Drugi cel to wskazanie podobieństw i różnic w zakresie używania nieoficjalnego nazewnictwa miejskiego przez poszczególne pokolenia. Współczesne nieoficjalne urbanonimy są liczne, opisują zarówno najnowszą, jak i najstarszą (a nawet nieistniejącą już) rzeczywistość, często wyrażają stosunek mieszkańców do opisywanego elementu tkanki miejskiej (obserwuje się rozwój nazewnictwa pejoratywnego, a nawet wulgarnego), wielokrotnie opierane są na kreatywnych i żartobliwych zabiegach językowych, a także odzwierciedlają dążenia uczestników komunikacji językowej do skracania komunikatów, także tych nazewniczych (Handke 2002: 21-22). Każde pokolenie posługuje się nieoficjalnymi urbanonimami w odmienny sposób i dysponuje innym ich zakresem, zarówno ilościowym, jak i jakościowym. Ponadto nieoficjalne urbanonimy zmieniają się wraz z rozwojem miasta (Handke 2002: 19) – procesy nazewnicze są niezwykle dynamiczne – wystarczy podkreślić, że po zakończeniu niniejszych badań, w trakcie analizy zebranego materiału, zdezaktualizowało się 27 oficjalnych nazw¹.

¹ Pełna lista starych i nowych nazw – por. <https://www.radiolodz.pl/posts/40737-28-ulic-w-lodzi-zmieni-nazwe-powstanie-plac-lech-kaczynskiego-i-ulica-johna-wayne-a> (ostatni dostęp: 19.01.2018).

W wyniku uchwalenia tak zwanej ustawy dekomunizacyjnej należało przemianować w Polsce urbanonimy upamiętniające postaci lub wydarzenia związane z propagowaniem komunizmu lub innego ustroju totalitarnego². W związku z tym w czasie opracowywania poniższych badań pojawiły się zapewne nowe nazwy nieoficjalne, ponieważ można podejrzewać, iż mieszkańcy, ze względu choćby na wieloletnie przyzwyczajenie, będą używać nazw obowiązujących do niedawna, które można już traktować jako nieoficjalne i dawne. Nie jest to jednak przedmiot tych rozważań, a jedynie dowód na to, że nazewnictwo jest żywe, ewoluuje i stanowi bogate świadectwo dziejów miasta i jego mieszkańców.

² Treść ustawy z 21 czerwca 2017 roku dostępna jest w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej – poz. 1389 (Warszawa, 20 lipca 2017 roku).

2. Stan badań

Urbanonimy to nazwy własne obiektów występujących w przestrzeni miejskiej – np. ulic, placów, skrzyżowań, osiedli, dzielnic, budynków, parków itp. (Gałkowski 2012, Myszka 2016: 42–45). Urbanonimia¹ to zbiór urbanonimów. Nazywana jest także toponimią miasta, toponimią miejską, plateonimią², nazewnictwem miasta czy nazewnictwem miejskim (Handke 1989: 7–8).

Historia badań urbanonimów sięga drugiej połowy XIX wieku³. Początki opisu nazw miejskich wiążą się z pracami historyków i etnografów, którzy gromadzili urbanonimy – np. przy okazji tworzenia opracowań dotyczących obiektów historycznych, roli poszczególnych ulic w miastach czy wydarzeń odbywających się w danym miejscu. Już w tamtym okresie poświęcono uwagę poszczególnym miastom polskim, w tym Łodzi – pierwsze opracowanie związane z tym miastem pochodzi jednak z lat trzydziestych XX wieku (Zand 1931). Na początku XX wieku pojawiły się pierwsze opracowania językoznawcze związane z urbanonimią. Wśród nich

¹ W literaturze onomastycznej niekiedy zamiennie używane są terminy *urbanonimia* i *urbonimia* jako określenia ‘zbioru nazw miejskich’. Niektórzy badacze jak E. Breza czy A. Siwiec opowiadają się za *urbonimem* i *urbonimią* jako lepszymi terminami, z których należałoby korzystać w tym kontekście (Breza 1993: 377, Siwiec 1998: 27). Natomiast zazwyczaj, i tak też przyjęte jest w tym opracowaniu, rozróżnia się *urbanonimy* ‘nazwy miejskie – np. ulic, placów, dzielnic itp.’ i *urbonimy* ‘nazwy miast’ (Gałkowski 2012, Jakus-Borkowa 1989: 67–78, Myszka 2016: 41–43, Kania 1989: 93, Caffarelli, Gagliardi 2018: 53). Warto zauważyć, że sam A. Siwiec 14 lat później w innej monografii (Siwiec 2012: 34) posługuje się w kontekście nazw miejskich przymiotnikiem *urbanonimiczny*, a nie *urbonimiczny*, co prawdopodobnie świadczy o ugruntowaniu się w terminologii onomastycznej rozdziału między *urbonimią* i *urbanonimią*.

² Termin *plateonimia* (łac. *platea* ‘ulica’) używany jest już rzadko w tym kontekście; ma wąskie znaczenie, bowiem odnosi się przede wszystkim do nazw ulic (Myszka 2016: 43).

³ Niniejszy akapit został opracowany w większości na podstawie dwóch źródeł autorstwa S. Urbańczyka (Urbańczyk 1989: 3–5) i K. Handke (Handke 1992: 7–10).

jako istotny wymieniany jest artykuł Cz. Rokickiego *Nazwy ulic w miastach polskich* (Rokicki 1925). Powojenni badacze polscy skupiali się przede wszystkim na dużych obszarach miejskich jak dzielnice czy przedmieścia. Zwraca się więc uwagę na fakt, że szersze i bardziej szczegółowe zainteresowanie tym działem onomastyki pojawiło się najpierw w Niemczech, Francji, Rosji czy Czechach. Dopiero w połowie XX wieku zostało ono przeniesione na grunt polski dzięki A. Siudutowi. Jego referat *Słowiańskie nazwy ulic. Problematyka*, wygłoszony w Krakowie, uznaje się za przełomowy w tej dziedzinie, choć nie został on opublikowany (Handke 1992: 7-18). Po tym znaczącym wystąpieniu ukazały się takie ważne opracowania jak *Toponimia Gdyni* H. Górnowicza (Górnowicz 1964), *Nazwy dzielnic i ulic Lublina* M. Buczyńskiego (Buczyński 1962) czy *Semantyczne i strukturalne typy nazw ulic Warszawy* K. Handke (Handke 1970). Na tym etapie badaczka nie tylko stworzyła klasyfikację typów znaczeniowych nazw miast, ale i opracowała rozwiązania metodologiczne o charakterze uniwersalnym, które mogły zostać wykorzystane do opracowań urbanonimów innych miast, do czego sama zresztą zachęcała (Handke 1989: 29). Do 1992 roku ukazało się kilkadziesiąt publikacji dotyczących polskich urbanonimów i opracowano nazewnictwo z 40 miast polskich. Przykładem monografii nazw całego miasta jest *Toponimia Kielc* autorstwa W. Dzikowskiego i D. Kopertowskiej (Dzikowski 1976). W 1989 roku ukazało się *Nazewnictwo miejskie* – monografia wieloautorska pod redakcją S. Urbańczyka (Urbańczyk 1989) będąca tomem referatów przedstawionych 5 lat wcześniej w Bydgoszczy na sesji w pełni poświęconej temu tematowi. Była to odpowiedź na wzrost zainteresowania urbanonimią oraz potrzeba zbadania szybko zmieniającego się i rozrastającego materiału nazewniczego związanego z dynamicznym rozwojem miast. Po 1992 roku ukazało się wiele innych opracowań poświęconych nazewnictwu miejskiemu – np.: *Kielce. Historia i współczesność w nazewnictwie* D. Kopertowskiej (Kopertowska 2001), *Urbanonimia Rzeszowa. Językowo-kultu-*

rowy obraz miasta A. Myszki (Myszka 2016), *Miejski krajobraz nazewniczy Cieszyna w perspektywie diachronicznej* R. Mrózka (Mrózek 2010), *Nazwy ulic Krakowa* E. Supranowicz (Supranowicz 1995), *Nazewnictwo geograficzne Poznania. Zbiór studiów* Z. Zagórskiego (Zagórski 2008) czy *Toponimia miasta Szczecina* A. Belchnerowskiej i T. Białeckiego (Belchnerowska, Białecki 1987). W przypadku Łodzi głównymi badaczkami urbanonimów tego miasta są D. Bieńkowska i E. Umińska-Tytoń. W 2013 roku ukazało się *Nazewnictwo miejskie Łodzi* ich autorstwa (Bieńkowska, Umińska-Tytoń 2013).

Wyżej wymienione przykładowe opracowania onomastyczne dotyczące urbanonimów koncentrują się na ich oficjalnych postaciach. Istnieją też, choć mniej liczne, opracowania dotyczące nieoficjalnych urbanonimów. Można odnieść wrażenie, iż dotychczas nieoficjalne nazewnictwo miejskie częściej opisywane jest przez lokalnych dziennikarzy, pasjonatów tej tematyki i miłośników poszczególnych miast, a rzadziej przez językoznawców⁴, co nie oznacza jednak, że naukowcy w ogóle nie poświęcają uwagi temu zagadnieniu. Wśród onomastycznych opracowań nieoficjalnego nazewnictwa miejskiego można wymienić np.: artykuł G. Majkowskiego *Lokalność w słowie zakłęta. O nieoficjalnej warstwie nazewnictwa miejskiego w Częstochowie* (Majkowski 2010), fragment artykułu⁵ D. Kopertowskiej *Współczesna mikrotoponimia miejska* (Kopertowska 1989: 160–161), artykuł H. Sędziak zatytułowany

⁴ Por. np.: Jaskulski 1993: 17–31, <http://olsztyn.wm.pl/296707,Jak-z-quotBetonplacuquot-dostac-sie-pod-quotNiagarequot-Te-nazwy-powinien-znac-kazdy-olsztyniak.html?sort=newest> (ostatni dostęp: 13.01.2018), http://forum.gazeta.pl/forum/w,384,103546448,103546448,Nie-oficjalne_nazwy_miejsc_budynkow_ulic_pomniko.html (ostatni dostęp: 3.04.2018), <http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/7,54420,22803068,babka-z-ronda-poznajcie-warszawskie-nazwy-rownolegle-felieton.html> (ostatni dostęp: 4.04.2018), <https://www.morizon.pl/blog/26-rzeczy-ktore-zrozumieja-jedynie-rodowici-mieszkancy-krakowa/> (ostatni dostęp: 30.04.2018).

⁵ We wzmiance o nazwach potocznych pojawia się interesujące kontrastowe zestawienie ich z niektórymi oficjalnymi odpowiednikami określonymi mianem *urzędowych martwych*. To zestawienie bardzo dobrze obrazuje istotę nazw nieoficjalnych i zasadność ich funkcjonowania wraz (lub nawet zamiast ich) z nazwami nadanymi arbitralnie.

Nieoficjalne nazewnictwo Łomży (Sędziak 2007), artykuł M. Jaracz *Nieoficjalna warstwa nazewnicza toponimii miejskiej w Bydgoszczy* (Jaracz 2004), artykuł D. Bieńkowskiej *Oficjalne i potoczne nazwy współczesnych dzielnic i osiedli mieszkaniowych w Łodzi* (Bieńkowska 1990) czy *Słowniczek nieoficjalnych nazw miejskich* stanowiący część książki D. Bieńkowskiej, M. Cybulskiego i E. Umińskiej-Tytoń *Słownik dwudziestowiecznej Łodzi. Konteksty historyczne, społeczne, kulturowe* (Bieńkowska, Cybulski, Umińska-Tytoń 2007).

Najważniejsze i najobszerniejsze opracowanie oficjalnych nazw miejskich miasta Łodzi to wspomniana już wcześniej książka *Nazewnictwo miejskie Łodzi* (Bieńkowska, Umińska-Tytoń 2013), której główną część stanowi słownik nazw miejskich z lat 1822–2013. Towarzyszy mu także opracowanie formalnoznaczeniowe leksemów, informacja nt. historii Łodzi, a także krótka wzmianka o funkcjonowaniu nazw w potocznej komunikacji. Teksty poprzedzające tę publikację to niepełne, wrywkowe opisy nazewnictwa miejskiego Łodzi. Należą do nich między innymi takie prace jak: *Nazwy niektórych obiektów topograficznych Łodzi* D. Bieńkowskiej (Bieńkowska 1988), *Najnowsze tendencje w tworzeniu nazw ciągów komunikacyjnych Łodzi* M. Nowakowskiej (Nowakowska 1998), *O formach fleksyjnych nazw łódzkich ulic* M. Witkowskiej-Gutkowskiej (Witkowska-Gutkowska 1998).

Najważniejszym opublikowanym badaniem nieoficjalnych urbanonimów Łodzi (obok *Nazewnictwa miejskiego Łodzi* skoncentrowanego jednak na oficjalnych nazwach) jest wspomniany już wyżej *Słowniczek nieoficjalnych nazw miejskich* stanowiący część *Słownika dwudziestowiecznej Łodzi...* (Bieńkowska, Cybulski, Umińska-Tytoń 2007). Autorzy *Słowniczka*, opracowując charakterystyczne słownictwo dla dwudziestowiecznej Łodzi, wyodrębnili potoczne nazwy miejskie zgromadzone w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX w. Stanowi to bardzo ważne odniesienie dla niniejszej książki, która powstała w wyniku inspiracji fragmentem omówienia *Słowniczka* (Bieńkowska, Cybulski, Umińska-Tytoń 2007: 11–12):

Przedstawione tu nazwy dokumentują historię miasta i kulturę jego mieszkańców. Stanowią ważny element tradycji naszego regionu. Warto ją poznać i choćby w warstwie toponimicznej przechować dla potomnych. Można mieć nadzieję, że niniejsza publikacja będzie inspiracją do wydobycia z zapomnienia jeszcze innych nazw, do których nie udało nam się dotrzeć.

Zasób słownika nieoficjalnych nazw miejskich Łodzi prezentowany w niniejszej pracy porównany z opracowaniem wydanym w 2007 roku przez łódzkich badaczy (Bieńkowska, Cybulski, Umińska-Tytoń 2007) potwierdza, że potoczne urbanonimy ulegają ciągłym zmianom ilościowym i jakościowym (127 leksemów udokumentowanych w 2007 roku i 396 (w tym 46 suplementarnych) haseł 10 lat później; zanik niektórych nazw opublikowanych w *Słowniku dwudziestowiecznej Łodzi...* i pojawienie się wielu nowych onimów – charakterystyka poszczególnych zmian jest omówiona szerzej w rozdziałach 9. i 10.). Ich badanie pozwala na odkrycie najnowszych tendencji nazewniczych, a także na dostrzeżenie uniwersalnych zjawisk związanych ze stanem współczesnego języka polskiego.